

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : แนวทางการเพิ่มศักยภาพด้านการทูตฝ่ายทหารกองทัพเรือเพื่อสร้างบทบาทนำ
ด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

โดย : นาวาเอก บรรเจิด ทองชีว ร.น.

อาจารย์ที่ปรึกษาเอกสารวิจัย : นาวาอากาศเอก

(สามารถ หมดนุรักษ์)

กรกฎาคม ๒๕๖๕

ทะเลเป็นแหล่งอาหารและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ รวมทั้งเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญด้านการค้าของโลก มีการประเมินว่า ทะเลจะยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้นในอนาคต ถึงแม้ว่า UNCLOS1982 ได้กำหนดพื้นที่ต่าง ๆ ทางทะเล แต่ก็ยังขาดความชัดเจนในเชิงปฏิบัติ โดยทั่วไปยิ่งระยะห่างจากทะเลอาณาเขตออกไป สิทธิของรัฐชายฝั่งก็จะยิ่งลดลง ถึงแม้ว่าทุกรัฐทั่วโลกมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขตทะเลหลวง แต่รัฐที่มีศักยภาพสูงมีโอกาสและความสามารถในการแสวงประโยชน์จากทะเลมากกว่ารัฐอื่น

ตัวอย่างอันเป็นข้อจำกัดในปัจจุบันคือ การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนประกาศอธิปไตยเหนือพื้นที่ทะเลจีนใต้ ซึ่งต่อมากลางโลกได้มีคำตัดสินถึงความไม่ชอบธรรมของการประกาศดังกล่าวตามกฎหมายทางทะเลระหว่างประเทศ การกระทำนี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ อีกทั้ง สหรัฐอเมริกาก็ดำเนินการโต้แย้งการอ้างสิทธิของจีนโดยอ้างหลักการ Freedom of Navigation อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียน เมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่ทะเลจีนใต้ระหว่างสองมหาอำนาจ จึงอาจเป็นโอกาสกองทัพเรือมากยิ่งขึ้นในการที่จะแสดงบทบาทนำเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของภูมิภาคโดยใช้ศักยภาพด้านการทูตทางเรือตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารเรือ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การสืบค้นข้อเท็จจริงด้านการทูตฝ่ายทหารของกองทัพเรือไทยในปัจจุบันและศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มศักยภาพด้านการทูตฝ่ายทหารกองทัพเรือเพื่อสนับสนุนบทบาทนำด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคดังกล่าวข้างต้น วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพอันประกอบด้วยกระบวนการรวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลด้านทฤษฎีสมมุติฐานภาพ ทฤษฎีการเป็นภัยคุกคาม ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายการทูตทหารของประเทศอังกฤษและ

แนวทางการสร้างความมั่นคงทางทะเลของสหภาพยุโรป พบว่า ประเทศมหาอำนาจและประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญและดำเนินการทางการทูตทหารเป็นอย่างมาก ส่วนประเทศที่มีขนาดเล็กก็ร่วมมือกันด้านความมั่นคงเพื่อเพิ่มศักยภาพและกำลังอำนาจจนสามารถมีอำนาจต่อรองกับประเทศมหาอำนาจได้ในระดับหนึ่ง

ส่วนการศึกษาแนวทางการปฏิบัติของกองทัพเรือไทยในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ทางทะเล การดำเนินการทางการทูต การปฏิสัมพันธ์ทางทะเลกับกลุ่มประชาคมอาเซียน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน ได้พบสาเหตุที่เป็นข้อจำกัดในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการทูตฝ่ายทหารเรือ คือ กองทัพเรือยังไม่มีนโยบายการทูตเป็นการเฉพาะอย่างเป็นทางการเพื่อกำหนดเป้าหมายด้านการทูตทางเรือและสามารถใช้ประกอบแนวทางการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือที่จะสนับสนุนต่อการบรรลุภารกิจได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังไม่มีการยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคสู่การดำเนินการตามกฎหมายบัตรอาเซียนให้เป็นรูปธรรม เนื่องจากอาเซียนไม่เคยประสบกับภัยคุกคามร่วมมาก่อน

ผลการวิจัยชี้ว่า การดำเนินการของจีนในพื้นที่ทะเลจีนใต้ในขณะนี้ เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของอาเซียนโดยรวม และมีความเป็นไปได้ว่า สงครามการแย่งชิงความเป็นมหาอำนาจของโลกอาจจะเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ ประชาคมอาเซียนจำเป็นต้องเข้าใจสถานการณ์ให้ถ่องแท้และร่วมมือดำเนินการอย่างเป็นทางการหนึ่งเดียวเพื่อความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาคนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนะการรักษาเสรีภาพทางทะเลและปกป้องสิทธิอธิปไตยทางทะเลของประเทศสมาชิกในลักษณะ Smart Power โดยทุกประเทศรักษาความเป็นกลาง และร่วมกันต่อต้านการวางกำลังในภูมิภาคของทั้งฝ่ายจีนและสหรัฐอเมริกา โดยการยกระดับความร่วมมือของอาเซียนและจัดให้มีการลงสัตยาบันก่อตั้งกองกำลังร่วมผสมอาเซียนเพื่อเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศควรขึ้นนำทิศทางยุทธศาสตร์ชาติให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ กระทรวงกลาโหมควรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงของชาติกับความมั่นคงในภูมิภาคและมีส่วนร่วมในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับกองทัพเรืออย่างใกล้ชิดในการกำหนดนโยบายด้านการทูตทางเรือและร่วมกันขับเคลื่อนกับกองทัพเรือ และกองทัพเรือพิจารณาบทบาทแนวทางการคัดเลือกผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของกองทัพเรือให้สอดคล้องกับนโยบาย